

Reaganin ja Gorbatshovin tapaaminen Reykjavikissa 1986

Presidentti Reagan tapasi Neuvostoliiton johtajaksi nousseen Mihail Gorbatshovin ensi kerran Genevessä marraskuussa 1985. Silloin keskusteltiin mm. ydinaseiden vähentämisen mahdollisuudesta ja ohjusten torjuntajärjestelmästä, mutta tapaaminen jäi tunnustelun luontoiseksi. Yhteydenpitoa päätettiin kuitenkin jatkaa.

Reykjavikin tapaamiseen 11.10.1986 molemmat johtajat tulivat hyvin valmistautuneina. Reagan aloitti puheenvuoronsa esittelemällä suunnitelmaansa ohjustentorjuntajärjestelmäksi (SDI). Hän kuvasi sen yksinomaan puolustukselliseksi ja välyytti samalla mahdollisuutta supistaa tuntuvasti ydinaseistusta, jopa luopua kokonaan ballistisista hyökkäysohjuksista. Jäljelle jäisi vain sellaisia aseita, jotka eivät olisi käyttökelpoisia yllättävään ensi-iskuun ja jotka voitaisiin tarvittaessa kutsua takaisin - lähinnä siis pommikoneita ja risteilyohjuksia.

Gorbatshov lupasi tutkia esitystä huolellisesti. Hän tarkisti, oliko edelleen voimassa esitys, että strategisten hyökkäysaseiden määriä voitaisiin vähentää puolella. Yhdysvaltojen taholta vastattiin, että katoksi voitaisiin hyväksyä 6000 taistelukärkeä (4500 ballistista ydinkärkeä ja 1500 risteilyohjusta). Gorbatshov ehdotti, että 50 prosentin vähennys koskisi kaikkia ydinaseluokkia. Reagan yhtyi tuohon käsitykseen ja hyväksyi myös ehdotuksen kaikkien keskikantaman ydinaseiden poistamisesta Euroopasta, jos "0-ratkaisu" laajennettaisiin koko maailman kattavaksi. Erimielisyyttä jäi vielä SDI:n toteuttamisesta, sillä Yhdysvallat ei ollut valmis luopumaan puolustuksellisista järjestelmistä. Lopuksi keskusteltiin vielä tiedon kulun vapauttamisesta ja samalla hyökkäävän propagandan lopettamisesta, mihin ei nähty mitään estettä.

Kokouksen jälkeen pidetyssä tiedotustilaisuudessa eivät nuo kaikki sovitut ydinaseiden vähennykset vielä tulleet esille, koska asiantuntijoille piti jättää aikaa tutkia yksityiskohtia. Uutislähetyksistä saattoi välittyä jopa mielikuva tapaamisen epäonnistumisesta.

Paremmen tiedon varassa on Reykjavikin tapaamista sanottu jopa läpimurroksi Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton suhteissa ja pyrkimyksissä kylmän sodan lopettamiseksi. Vaikka siellä ei päätetty mitään, keskustelussa esille otetut periaatteet otettiin neuvottelujen pohjaksi. Reaganin esittämää näkemystä hyökkäysohjusten poistamisen tarpeesta pidettiin utopistisena myös Yhdysvaltojen hallinnon sisällä. Toisaalta Neuvostoliitto ei voinut hyväksyä ohjustentorjuntajärjestelmän rakentamista. Joka tapauksessa ydinaseiden vähentämisprosessi pääsi alkuun.

Presidentti Koivisto piti parin päivän päästä (15.10.) valmistellun puheen Helsingissä ja sanoi sen lopuksi: "Tilanne aseistautumisen rajoittamisneuvotteluissa on perusteellisesti muuttunut. Kokousta edeltäneeseen aikaan ei ole enää paluuta." Kohta kävi ilmi, että hän oli oikeassa.

Lähteet: Jeremy Isaacs - Taylor Downing, Cold War (1998), s. 366-367; Mauno Koivisto, Historian tekijät (1995), s. 202 - 203; Jack Matlock, Reagan and Gorbachev (2004),s. 211 - 250; Ronald Powaski, The Cold War (1998), s. 254 - 256.

Internet: https://en.wikipedia.org/wiki/Reykjav%C3%ADk_Summit; <http://www.thereaganvision.org/the-reykjavik-summit-the-story/>; <http://nsarchive.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB203/>; https://www.armscontrol.org/act/2006_09/Lookingback.